

Høringsnotat om forslag til endringer i opplæringsloven, forskrift til opplæringsloven og fag- og timefordelingen –

Organisering av skoleåret på tredje trinn studieforberedende utdanningsprogram

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Bakgrunn	2
3. Gjeldende rett	3
3.1. Opplæringsloven.....	3
3.2. Privatskoleloven	4
4. Departementets vurdering	4
4.1. Deling av opplæringsåret.....	4
4.2. For hvilke elever vil opplæringen deles?.....	5
4.3. Tidsmessig plassering av eksamensperiode i skoleåret	5
4.4. Fag- og timefordelingen	8
4.4.1. Totalt årstimetall og minstetimetall i enkeltfag.....	8
4.4.2. Økning i uketimetallet for elever og lærer	8
4.5. Konsekvenser for fylkeskommunen (skoleeier)/skolen	9
4.6. Konsekvenser for lovgivningen m.m.....	9
4.6.1. Opplæringsloven	9
4.6.2. Privatskoleloven	10
4.7. Departementets forslag	10
4.8. Økonomiske og administrative konsekvenser	11
4.9. Forslag til lov- og forskriftstekst	11
4.10. Merknader til lovforslagene	12

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) og forslag til endringer i forskrift til opplæringslova av 23. juni 2006 nr. 724.

Det foreslås også en presisering i fag- og timefordelingen.

Endringene foreslås å tre i kraft 1. august 2012.

Skoleeier står overfor utfordringer ved oppfyllelsen av minstetimetallet i det enkelte fag, og tredjeårselever på studieforbereende utdanningsprogram opplever det som lite motiverende å måtte ha ordinær opplæring etter at alle avsluttende eksamener er gjennomført. For å møte noen av disse utfordringene foreslår departementet at ordinær opplæring avsluttes før elevene går inn i en eksamensperiode.

Forslaget omfatter følgende endringer:

- Opplæringen i skoleåret skal deles i to perioder for elever på videregående opplæring tredje trinn, studieforbereende utdanningsprogram (Vg3), med en periode for ordinær opplæring på 34 uker og en periode med eksamen og forberedelse til eksamen på 2 uker.
- Det skal ikke være ordinær opplæring i eller etter eksamensperioden i fag på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram
- Skoleårets lengde for elever på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram skal være på minst 36 uker mot minst 38 uker i dag. Det totale timetallet beholdes, men må gjennomføres på 36 uker mot dagens 38. De timene som tidligere ble gjennomført etter eksamen, må nå gjennomføres i løpet av de 34 ukene før eksamensperioden starter.

Fag- og timefordelingen i Læreplanverket for Kunnskapsløftet er fastsatt av Kunnskapsdepartementet og angir et minstetimetall for hvert fag og et totaltimetall som må oppfylles på hvert enkelt trinn i den videregående opplæring. Som følge av forslaget er det nødvendig med en mulighet til å fravike minstetimetallet i enkeltfag, for eksempel ved å tillate at enkelttimer i de fag som elevene ikke blir trukket ut til eksamen i benyttes i eksamensfagene. Det totale minstetimetallet per år beholdes.

2. Bakgrunn

Kvaliteten på elevenes opplæring under og etter eksamensperioden er et stadig tilbakevendende diskusjonstema. Det blir blant annet hevdet at mange elever, særlig siste året av den videregående opplæringen på studieforbereende utdanningsprogram, får fri når de egentlig skulle hatt ordinær opplæring. Det anføres også jevnlig at kombinasjonen av sammenfallende tidspunkt for eksamensforberedelser og russefeiring går utover elevenes faglige prestasjoner.

I tillegg kommer spørsmålet om elevene får oppfylt minstetimetallet i det enkelte fag. Utdanningsdirektoratet gjennomførte et tilsyn i videregående opplæring i 2008 som viste at mange elever ikke fikk oppfylt årstimetallet de har krav på. På bakgrunn av dette ble det

etablert en arbeidsgruppe som skulle utrede problemstillinger knyttet til årstimetall og eksamen. Gruppen som bestod av representanter fra Utdanningsdirektoratet, KS, Utdanningsforbundet og Elevorganisasjonen, leverte sin rapport 4. februar 2010.

Arbeidsgruppen foreslo at en modell med blant annet følgende kjennetegn bør vurderes nærmere med sikte på innføring:

- Elevenes skoleår deles i en opplæringsperiode og en eksamensperiode.
- Eksamensperioden starter så sent som mulig og det settes et tidspunkt for når ordinær opplæring er ferdig. Det foreslås at dette tidspunktet settes til ca. 23. mai.
- Det gjennomføres ikke ordinær opplæring under eller etter eksamensperioden.
- Ti dager med ordinær opplæring må derfor gjennomføres tidligere i skoleåret for å kompensere for bortfall av opplæring etter eksamensperioden, og ti dager omdisponeres til eksamensformål.

Kunnskapsdepartementet har vurdert rapporten fra arbeidsgruppen, og er i utgangspunktet enig i hovedtrekkene ved modellen som arbeidsgruppen foreslår.

3. Gjeldende rett

3.1. Opplæringsloven

Opplæringsloven fastsetter de tidsmessige rammene for skoleåret. Det stilles krav om at elevenes opplæring, inkludert eksamen, minst skal strekke seg over 38 uker innenfor en ytre ramme på 45 uker. Fylkeskommunen står fritt til å fastsette tallet på undervisningsdager, så lenge det er innenfor disse rammene og det totale årstimetallet blir oppfylt. Årstimetallet er nedfelt i Læreplanverket for Kunnskapsløftet som regulerer fag- og timefordelingen for hvert skoleår i videregående opplæring. Av fag- og timefordelingen fremgår også minstetimetallet elevene har krav på i hvert enkelt fag og det totale minste timetallet de har rett på. Læreplanverket har forskriftsstatus jf. forskrift til opplæringsloven § 1-3.

Etter § 3-2 første ledd kan departementet gi forskrifter om den totale opplæringstiden i løpet av skoleåret og etter tredje ledd forskrifter om rammer for den daglige skoletiden og for elevenes pauser. Forskrift til opplæringsloven § 1-4 fastslår at både eksamen og tid til forberedelse regnes som opplæringstid. Det er videre nedfelt at elever som ikke blir trukket ut til eksamen, skal ha ordinær opplæring.

Opplæringsloven

Opplæringsloven § 3-2 lyder:

Departementet gir forskrifter om samla tid til opplæring i den vidaregåande opplæringa, også om samla læretid for lærlingar og lære kandidatatar.

Opplæringa i skole skal strekkje seg over minst 38 skoleveker innanfor ei ramme på 45 samanhengande veker i skoleåret.

Fylkeskommunen gir forskrifter om skole- og feriedagar i skoleåret for elevane. Forskrifta skal vere tilpassa utviklinga av nasjonale prøver. Kravet i § 38 første leddet bokstav c i forvaltningslova om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

Departementet kan gi forskrifter om rammer for dagleg skoletid og for pauser for elevene.

Forskrift til opplæringsloven

Forskrift til opplæringsloven § 1-4 lyder:

I Læreplanverket for Kunnskapsløftet er fag- og tidsfordelinga fastsett. Tida som går med til eksamen, medrekna eventuell førebuingstid som blir teken frå undervisninga, skal reknast som opplæringstid. Elevar som ikkje blir trekte ut til eksamen, skal ha ordinær opplæring.

3.2. Privatskoleloven

Privatskoleloven har ikke tilsvarende regulering hva gjelder de tidsmessige rammene for skoleåret. Private skoler følger Læreplanverket for Kunnskapsløftet eller annen godkjent læreplan som i stor grad tilsvarer dette læreplanverket hva gjelder krav til elevenes totale årlige timetall og fag- og tidsfordelingen generelt.

Etter privatskoleloven § 4-4 har lærere og annet undervisningspersonell rett på tilsvarende betingelser som ved offentlige skoler. Det innebærer i praksis at lærere ved offentlige og private skoler stort sett har de samme betingelsene, men at lærere ved private skoler faktisk kan akseptere andre betingelser.

4. Departementets vurdering

4.1. Deling av opplæringsåret

Med enkelte lokale variasjoner starter skoleåret normalt ca. 18. august og avsluttes ca. 20. juni. I løpet av skoleåret avvikles følgende ferier; høstferie (5 dager), juleferie (ca. 7 dager), vinterferie (5 dager) og påskeferie (3 dager). Dette gir om lag 20 dager ferie, uten helligdager og andre fridager. I tillegg kommer 7-8 ukers sommerferie. Opplæringen i skoleåret fordeles normalt over 38 uker.

Opplæringen deles i tre komponenter som alle anses som opplæring jf. forskrift til opplæringsloven § 1-4: ordinær opplæring gjennom undervisning og lignende, forberedelsesdager før eksamen og selve eksamen. Det er viktig at elevene får en opplæring av høy kvalitet gjennom hele skoleåret. I dag er opplæringen for elever delt slik at elevene får ordinær opplæring både før og etter gjennomføring av eksamen. Det har vist seg spesielt utfordrende på tredje trinn i videregående opplæring, studieforberedende utdanningsprogram, å få gitt elevene ordinær opplæring i fag etter at standpunktkarakterene er satt og alle de avsluttende eksamener er gjennomført. Eksamensperioden for Vg3 studieforberedende utdanningsprogram er anslagsvis på 10 dager; 4 eksamensdager og 6 dager med forberedelse til eksamen.

Etter departementets oppfatning vil en deling av elevenes skoleår der mesteparten av opplæringen legges til før eksamen, gi elevene flere timer opplæring i fag før de skal opp til eksamen og dermed en mer effektiv utnyttelse av årstimetallet. Skoleårets varighet for elevene (ordinær opplæring + eksamen med forberedelse) er regulert i opplæringsloven. En deling av opplæringen for elevene krever endringer i opplæringsloven.

Formålet med en deling er å oppnå bedre utnyttelse av skoleåret ved at en andel av timene flyttes til før eksamen. Elevene vil få flere timer før standpunktkarakteren settes og eksamen er gjennomført, og dermed vil de være bedre forberedt til eksamen. Det antas at det vil bidra til økt kvalitet i opplæringen. Dagens ordning med ordinær opplæring etter avsluttet eksamensperiode er mindre motiverende nettopp fordi milepæler som standpunktkarakterer og avsluttende eksamen etter tre år allerede er passert.

4.2. For hvilke elever vil opplæringen deles?

Problemet med å få oppfylt minstetimetallet er i dag størst på Vg3 studieforberevende utdanningsprogram. Denne gruppen har derfor et særlig behov for en deling av skoleåret, og departementets forslag er i første omgang rettet mot denne elevgruppen. På Vg3 studieforberevende utdanningsprogram kommer alle elever opp i like mange eksamener, i motsetning til de andre trinnene og til yrkesfaglig utdanningsprogram. Elevene på Vg3 er dessuten ferdig med opplæringen i motsetning til elevene på Vg1 og Vg2 på studieforberevende utdanningsprogram. Det er derfor også enklere å innføre en slik deling av skoleåret på Vg3 studieforberevende utdanningsprogram.

I og med at eksamen og forberedelse til eksamen regnes som en del av den totale opplæringen, vil alle elevene på Vg3 studieforberevende få samme totale timetall fordi de også avlegger samme antall eksamener. Det vil derfor heller ikke et problem med elever som ikke kommer opp til eksamen.

Fordi en del fag etter læreplanverket kan tas på tvers av trinnene, vil en deling av skoleåret for elevene på Vg3 studieforberevende utdanningsprogram, også kunne berøre enkeltelever på Vg2. Disse elevene vil også ha gjennomført all ordinær opplæring i det aktuelle faget før eksamensperioden. All opplæring i fag på Vg3 studieforberevende utdanningsprogram vil derfor avslutte ordinær opplæring før eksamen, uavhengig av om også elever fra Vg2 følger denne opplæringen.

Elever fra Vg3 som følger opplæringen i enkeltfag på Vg2 studieforberevende utdanningsprogram må følge ordningen for Vg2 for dette faget.

Forslaget omfatter ikke de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Departementet ønsker likevel høringsinstansenes syn på om de treårige skoleløpene på yrkesfaglige utdanningsprogram, særlig studieforberevende naturbruk, medier- og kommunikasjon og Vg3 påbygging til generell studiekompetanse bør omfattes av en slik ordning.

4.3. Tidsmessig plassering av eksamensperiode i skoleåret

Det er flere måter å dele opp opplæringen i skoleåret på. Departementet vil her presentere og drøfte to ulike modeller. Begge modellene bygger på forutsetningene om at kravet til det totale minstetimetallet per år ikke skal endres, og at elevene bør ha samme ferier og fridager som i dag med skolestart i midten av august.

1) Skriftlig eksamen gjennomføres etter ca. 23. mai

Modell 1 er basert på at elevene skal ha fullført all ordinær opplæring før eksamensperioden starter. Opplæringen vil deles i en periode med ordinær opplæring og en eksamensperiode.

For å kunne planlegge hvordan minstekravene nedfelt i fag- og timefordelingen skal oppfylles innenfor det som blir ordinær opplæring og det som blir eksamensperioden, er det i denne

modellen viktig at det blir satt et tidspunkt for når ordinær opplæring skal være ferdig. Elever på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram har som nevnt en eksamensperiode på 10 dager, inkludert skriftlig og muntlig eksamen med forberedelsesdager.

For å organisere og avvikle skriftlig eksamen, trenger Utdanningsdirektoratet om lag 2,5 uke. Sensuren må være ferdig rundt 20. juni for å få gjennomført opptak til høyere utdanning. Eksamen kan derfor ikke starte senere enn 25. mai. Ved at eksamensperioden for Vg3 studieforbereende utdanningsprogram starter så sent som mulig vil elevene få mer opplæring før eksamen og dermed være bedre forberedt.

Bakgrunnen for forslaget om deling er blant annet ytterligere å legge til rette for at minstetimetallet oppfylles og samtidig unngå lite motiverte elever som må ha ordinær opplæring etter eksamen. Det innebærer at den delen av den ordinære opplæringen som frem til nå har vært gjennomført etter eksamen, flyttes til før eksamensperioden. Dette er om lag 2 uker. Rent praktisk vil dette kunne gjennomføres ved at elevene får en liten økning i gjennomsnittelig timetall per uke gjennom hele skoleåret og lærerne en tilsvarende økning i sin undervisningstid. Opplæringen vil følgelig avsluttes noe tidligere før sommerferien enn i dag.

For at skoleeier skal kunne gjennomføre en slik deling, må det blant annet i regelverket åpnes for at elevenes skoleår komprimeres noe. For elever i Vg3 studieforbereende utdanningsprogram betyr det at dagens minstekrav i opplæringsloven § 3-2 om 38 ukers opplæring må endres til 36 uker. Disse 36 ukene vil da bestå av 34 uker ordinær opplæring og en periode på 2 uker med eksamen og eksamensforberedelse.

En lærer har et komprimert arbeidsår og en reduksjon i lengden på opplæringsåret kan oppleves som en økt belastning for den enkelte lærer.

2) Skriftlig eksamen gjennomføres før 17. mai

Modell 2 er basert på at skriftlig eksamen gjennomføres før 17. mai, mens muntlig eksamen gjennomføres på samme tid som i dag. Det vil være ordinær opplæring mellom skriftlig og muntlig eksamen. Etter avsluttet muntlig eksamen er elevene ferdig med all opplæring.

Skriftlig eksamen vil avvikles i løpet av 2,5 uke før 17. mai og muntlig eksamen anslagsvis i perioden 8.-18. juni. Elevene vil etter denne modellen få ordinær opplæring i to perioder der hoveddelen er lagt før skriftlig eksamen mens to uker ordinær opplæring gjennomføres etter skriftlig, men før muntlig eksamen. Første ordinære opplæringsperiode må slutte rundt 25. april. Standpunktteknikkene i alle fag med skriftlig eksamensform må følgelig fastsettes før 25. april. Privatister og elever har felles eksamen, modellen innebærer derfor at også privatistene vil få flyttet eksamensperioden fra eksamensstart 19. mai som i dag til 25. april. Opplæringsperioden mellom skriftlig og muntlig eksamen bør være ferdig til 5. juni. For å få plassert 10 dager med ordinær opplæring mellom 17. mai og 5. juni, må denne perioden med ordinær opplæring, grunnet helligdager, starte senest fredag 20. mai.

Denne modellen innebærer også at elevenes skoleår må reduseres med to uker til 36 uker. Dette fordi det ikke skal gjennomføres noe opplæring etter muntlig eksamen og fordi elevene får fri noen dager før og etter 17. mai. Denne komprimeringen vil også påvirke lærernes arbeidssituasjon på samme måte som i modell 1.

3) Vurdering av modellene

Departementet mener at vi som utgangspunkt vil få en bedre utnyttelse av det avsluttende skoleåret på studieforberedende utdanningsprogram ved å fastsette en dato for når ordinær opplæring skal være avsluttet og så starte eksamensperioden etter denne datoen. Dette vil innebære at ordinær opplæringsaktivitet ikke foregår samtidig med eller etter gjennomføring av eksamen.

En deling av opplæringen i elevenes skoleår der all ordinær opplæring skjer forut for eksamen, vil gi elevene flere timer ordinær opplæring i fag før de skal opp til eksamen. Det blir dermed en mer effektiv utnyttelse av årstimetallet og det legges bedre til rette for at det totale årstimetallet faktisk blir oppfylt. Det kan anføres at elevene med modell 1 vil være bedre forberedt til eksamen fordi de får flere timer opplæring før eksamen og heller fri etter eksamen. Med modell 2 vil derimot elevene få kortere tid til å forberede seg til skriftlig eksamen enn i dag fordi opplæringen før eksamen avsluttes knappe fire uker tidligere enn det som er dagens ordning. Denne tiden vil også være kortere sammenlignet med tiden til forberedelse etter modell 1.

Ved å dele opplæringen i elevenes skoleår etter modell 1 vil det kunne bidra til høyere kvalitet i opplæringen gjennom hele året blant annet ved at elevene får flere timer før eksamen, og også ved å unngå lite motiverte elever som skal ha ordinær opplæring etter avsluttende eksamen. I modell 2 vil man derimot fortsatt få en periode med ordinær opplæring etter skriftlig eksamen og etter at standpunkt karakterene er satt i mange fag.

Grunnlaget for standpunkt karakterene i fag vil, etter departementets oppfatning, også kunne bli dårligere om de, som i modell 2 må settes en måned tidligere enn i dag. Og fordi standpunkt er fastsatt i de fleste fag før skriftlig eksamen, kan elevene oppleve den ordinære opplæringsperioden etter skriftlig eksamen som modell 2 legger opp til, som lite meningsfull fordi avsluttende standpunkt karakterer allerede er satt. Departementet legger til grunn at man ved organiseringen som foreslås i modell 1, i større grad vil unngå motivasjonsmessige problemer hos elevene fordi de vil ha en dato for når den ordinære opplæringen er avsluttet og når eksamensperioden begynner. Elevene skal med denne modellen ikke gjennomføre ordinær opplæring i enkelte fag etter eksamen. I modell 1 vil de være ferdig med sin treårige videregående opplæring etter fullført skriftlig og muntlig eksamen i Vg3 studieforberedende utdanningsprogram.

For elevene kan det oppleves positivt at de skriftlige eksamenene, som for mange er den største utfordringen, er gjennomført før 17. mai. Modell 2 vil derfor til en viss grad kunne imøtekomme utfordringene det kan være for elevene å kombinere russefeiring og eksamensforberedelser. Denne utfordringen løser ikke modell 1.

Det vil trolig være lettere å organisere opplæringen etter eksamen for de andre elevene når elever på tredje trinn studieforberedende utdanningsprogram har fri. Lærere på Vg3 studieforberedende utdanningsprogram er ofte sensorer og med modell 2 opprettholdes dagens utfordringer med å kombinere sensorarbeidet med å gi opplæring i sine egne klasser. Modell 1 vil derimot kunne møte dette problemet noe fordi lærere på Vg3 studieforberedende utdanningsprogram ikke har undervisning for disse elevene og dermed får frigitt noe tid etter eksamen.

Departementet mener at en deling av elevenes skoleår hovedsakelig bør begrunnes i at det vil bidra til økt kvalitet i opplæringen. Departementet har videre vektlagt behovet for å

tilrettelegge for en organisering av elevenes skoleår som i størst mulig grad gir motiverte elever hele året igjennom. Lovforslaget er derfor basert på modell 1 som er Kunnskapsdepartementets forslag. Høringsinstansene bes likevel om å uttale seg særskilt om valg av modell.

4.4. Fag- og timefordelingen

4.4.1. Totalt årstimetall og minstetimetall i enkeltfag

Årstimetallet er nedfelt i fag- og timefordelingen i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Det er intensjonen at det totale årstimetallet for elevene skal bestå uendret. En deling av elevenes skoleår vil innebære at dette årstimetallet må oppfylles i løpet av en noe kortere tidsperiode enn i dag, nemlig på 36 uker istedenfor 38 uker.

Eksamensperioden som er på 10 dager skal, som i dag, medregnes i årstimetallet for den totale opplæringen. Skolene må altså planlegge at timetallet i det enkelte fag skal fordeles på 36 uker som omfatter 34 ukers ordinær opplæring og 2 uker eksamen (både skriftlig og muntlig) inkludert forberedelse. Fordi en ikke vet i hvilke fag eleven blir trukket ut til eksamen, må skolen planlegge med at en andel av timene i hvert enkelt fag (unntatt kroppsøving) blir lagt til eksamensperioden på to uker. Elevene vil derfor ikke få oppfylt minstetimetallet i de fagene som ikke trekkes ut til eksamen. Dette vil gjelde to til tre av syv fag. Men fordi forberedelse til eksamen også regnes som opplæring vil elevene derimot få mer enn minstetimetallet i de fagene som trekkes ut til eksamen (gjennomsnittstimetall + eksamenstimer + forberedelsestimer). Det totale minstetimetallet vil derfor fortsatt bli oppfylt.

Det vil på denne bakgrunn være nødvendig å innføre en mulighet til å fravike minstetimetallet i enkeltfag i fag- og timefordelingen. Departementet er av den oppfatning at dette kan gjøres ved at Kunnskapsdepartementet i fag- og timefordelingen presiserer at det skal være mulig å justere minstetimetallet i enkeltfag ved for eksempel å tillate omfordeling av enkelttimer i fag i eksamensperioden. Konkret innebærer dette at timer fra de fag som elevene ikke blir trukket ut til eksamen i, benyttes til eksamensfagene. Kravet til minstetimetallet i faget der dette fravikes, anses likevel som oppfylt. Det bes om høringsinstansenes syn på dette. Departementet understreker at elevenes totale minstetimetall derimot vil forbli uendret og i større grad sikres oppnådd gjennom modell 1. Tilsynet i 2008 viste at det ofte ikke er tilfellet i dag.

4.4.2. Økning i uketimetallet for elever og lærer

Et argument mot denne måten å dele elevenes skoleår på, er at skoleåret vil bli mer komprimert, noe både lærere og elever kan føle som en ekstra belastning fordi det vil medføre at uketimetallet økes.

Hvis opplæringen legges til 36 uker i stedet for 38 uker, fordi all ordinær opplæring skal være gjennomført før eksamen, og eksamen må være gjennomført slik at sensuren faller innen 20. juni, vil en elev måtte ha rundt 75 minutter mer ordinær opplæring per uke før eksamen eller ca. 5,6% økning. Denne ekstra opplæringen skal fordeles på alle de sju fag elevene vanligvis har. For timeplanleggingen vil dette by på utfordringer i og med at det er sju fag eleven skal ha ekstra opplæring i.

Ved å legge eksamensperioden etter ca. 23. mai, vil det settes av tilfredsstillende tid til ordinær opplæring før eksamen. Valg av tidspunkt betyr at det ikke blir nødvendig med en

stor økning i antall undervisningstimer per uke. Lærere som kun underviser på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram vil få en økning i undervisningstid per uke på ca. 5,6%, tilsvarende som for elevene. Ofte vil en lærer ha fag både på Vg1, Vg2 og Vg3, økningen vil da bli tilsvarende mindre.

All økning i antallet undervisningstimer for en lærer medfører at antall timer til for- og etterarbeid økes. Det er viktig å presisere at den totale undervisningsmengden knyttet til elever på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram, herunder mengden forberedelse og elevrelatert arbeid, vil tilsvare dagens. Forskjellen er at etter forslaget skal dette gjennomføres i løpet av et tidsrom som er to uker kortere enn i dag.

Læreren vil ikke ha ordinær undervisning i Vg3 studieforbereende utdanningsprogram etter ca. 23. mai, men må delta ved eksamen og eksamensforberedelser, være tilgjengelig for eventuell klagebehandling og gjennomføre andre ikke-undervisningsrelaterte oppgaver. Det kan bety at det kan bli lettere å ivareta sensorarbeidet.

En lærer har allerede et komprimert arbeidsår og en reduksjon i lengden på elevenes skoleår vil gjøre det noe mer komprimert. Knyttet til opplæring i Vg3 studieforbereende utdanningsprogram må læreren med dette forslaget forholde seg til at opplæringen vil skje over 36 uker, der 34 uker er avsatt til ordinær opplæring og 2 uker til eksamen/forberedelse.

En lærers arbeidstid reguleres i hovedsak av arbeidsmiljøloven, tariffavtaler og individuell arbeidsavtale. Departementet legger til grunn at forslaget ikke vil komme i konflikt med de ytre rammene for lærernes maksimale arbeidstid.

4.5. Konsekvenser for fylkeskommunen (skoleeier)/skolen

Et noe mer komprimert skoleår kan også medføre utfordringer i skolens timeplanlegging for elever og fastlegging av arbeidsplaner for lærere, herunder plassering av felles samarbeidstid for lærerne. Men verken økningen i henholdsvis i en elevs timetall i uken eller en lærers undervisningstid vil, etter departementets oppfatning, være veldig omfattende. Departementet mener det derfor kan legges til grunn at denne planleggingen ikke, i nevneverdig grad, blir mer utfordrende enn den er i dag.

Eksamensavviklingen vil kunne foregå som i dag. Eventuelle plassproblemer i den forbindelse vil ikke løses av dette forslaget, men det vil heller ikke øke.

En utvidelse av skoledagen kun for elevene på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram vil kunne påvirke organiseringen av skoleskyss for den enkelte skoleeier. Skoleeier skal planlegge skoleskyss for elevene på alle tre trinn. Departementet vil påpeke at utvidelsen av elevenes uketimetall er lite og det antas at eventuelle utfordringer i organiseringen av skyss vil gjelde få skoler/elever. Departementet mener at eventuelle utfordringer for skyssorganiseringen må kunne løses innenfor gjeldende ordninger.

4.6. Konsekvenser for lovgivningen m.m.

4.6.1. Opplæringsloven

Med den foreslåtte ordningen, vil elevenes skoleår bli komprimert slik at det ikke vil bli mulig å få gjennomført 38 uker med opplæring i Vg3 studieforbereende utdanningsprogram jf.

kravet i opplæringsloven § 3-2 andre ledd. Det er derfor nødvendig å endre denne bestemmelsen. Imidlertid vil elevene, etter departementets beregninger, kunne få tilsvarende antall opplæringstimer som i dag i løpet av 36 uker.

Departementet mener derfor at det er god grunn til å nedfelle et krav om at opplæringen i skoleåret skal deles i en periode med ordinær opplæring og en eksamensperiode for elever på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram. Videre er det viktig å sikre at all ordinær opplæring må være avsluttet før eksamensdelen kan begynne. Dette vil påvirke fylkeskommunenes frihet til å organisere skoleåret, men er nødvendig for å sikre at realiteten i forslaget blir gjennomført. Fordi dette griper inn i den lokale handlefriheten hva gjelder organiseringen av elevenes skoleår på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram, mener departementet at dette bør fremgå tydelig av opplæringsloven.

Andre detaljer vedrørende organiseringen av skoleåret finner departementet det mest hensiktsmessig å regulere i forskrift. Det er blant annet nødvendig å endre forskriften til opplæringsloven § 1-4 fordi ingen elever på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram skal ha ordinær opplæring under eksamensperioden.

Forskriftshjemlene i § 3-2 gir etter første ledd anledning til å gi forskrifter om den samlede opplæringstiden og etter fjerde ledd forskrifter om de ytre rammene for elevenes daglige skoletid. Departementet mener at forskriftshjemlene i § 3-2 også bør kunne hjemle forskriftsbestemmelser om organiseringen av denne samlede opplæringstiden, for eksempel nærmere bestemmelser om delingen av opplæringen i skoleåret. Det fremgår imidlertid ikke tydelig av ordlyden og departementet finner det derfor naturlig i denne sammenheng å klargjøre forskriftshjemmelen i § 3-2 fjerde ledd.

4.6.2. Privatskoleloven

Privatskoleloven regulerer ikke de tidsmessige rammene for skoleåret. Dette viser at det er lagt opp til at det kan være en forskjell mellom offentlige og private skoler på dette området. Departementet finner ikke grunn til å innskrenke den fleksibiliteten som allerede ligger i dette for private skoler. Vi mener at dette er forhold som ikke nødvendigvis behøver å være identisk mellom skoletypene. Det er uansett slik at de fleste lærere også ved privatskoler er omfattet av tilsvarende arbeidstidsbestemmelser som lærere ved offentlige skoler og at de private skolene følger fag- og timefordelingen i Læreplanverket for Kunnskapsløftet, eller annen fag- og timefordeling godkjent av Utdanningsdirektoratet. Det setter noen ytre rammer for de private skolenes frihet på dette området. Det er således ikke et stort spillerom private skoler sammenlignet med offentlige. I teorien kan dessuten private skoler innføre en deling av skoleåret allerede i dag. Departementet er av den oppfatning at spillerommet bør ivaretas, og foreslår derfor ingen endringer i privatskoleloven.

4.7. Departementets forslag

Departementet foreslår at for elever på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram deles opplæringen i skoleåret i en periode med ordinær opplæring og en eksamensperiode.

For å gjennomføre dette, foreslår departementet at opplæringsloven § 3-2 blir endret slik at skoleårets lengde for elever på videregående opplæring tredje trinn, studieforbereende utdanningsprogram skal være på minst 36 uker og ikke 38 som i dag. Det må også fremgå av bestemmelsen at opplæringen i skoleåret for elever på Vg3 studieforbereende

utdanningsprogram skal deles i to perioder. Elever i Vg3 studieforbereidende utdanningsprogram som ikke blir trukket ut til eksamen, skal ikke ha ordinær opplæring i eksamensperioden. Endringen foreslås inntatt i et nytt første og annet ledd.

Dette nødvendiggjør at det i fag- og timefordelingen presiseres at det skal være mulig å fravike minstetimetallet i enkeltfag Vg3 studieforbereidende utdanningsprogram, for eksempel ved å tillate at enkelttimer i de fag som elevene ikke blir trukket ut til eksamen i, benyttes til eksamensfagene. Kravet til minstetimetallet i fag elevene ikke trekkes ut i eksamen til anses likevel som oppfylt. Det totale minstetimetallet beholdes.

Departementet foreslår ingen tilsvarende endring for private skoler.

4.8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Opplæringen må med dette forslaget gis i løpet av et kortere tidsrom enn i dag. Et mer komprimert skoleår for elever i Vg3 studieforbereidende utdanningsprogram vil kreve at skolene organiserer undervisningen noe annerledes. Dette vil påvirke skoleeiers (fylkeskommunen) administrasjon. Departementet mener likevel at det ikke er grunn til å anta at dette skal by på større organisasjonsutfordringer enn det som er tilfellet per i dag.

Forslaget vil innebære at lærere må undervise tilsvarende antall timer som i dag, men i løpet av en kortere tidsperiode. Et mer komprimert skoleår vil kreve at skolene organiserer undervisningen noe annerledes. Departementet legger til grunn at det ikke er nødvendig med justeringer i arbeidstidsavtalene. Hva gjelder konkrete konsekvenser for elever og lærere, vises til punkt 4.4.2.

Forslaget vil etter departementets vurdering ikke medføre økte kostnader.

4.9. Forslag til lov- og forskriftstekst

Opplæringsloven § 3-2 nytt annet og fjerde ledd skal lyde, foreslått endring i kursiv:

Departementet gir forskrifter om samla tid til opplæring i den vidaregåande opplæringa, også om samla læretid for lærlingar og lære kandidatlar.

For Vg3, studieførebuande utdanningsprogram, skal talet på skoleveker minst vere 36. Opplæringa skal her delast i ei periode med ordinær opplæring og ei eksamensperiode. All ordinær opplæring skal vere gjennomført før eksamensperioden byrjar.

Fylkeskommunen gir forskrifter om skole- og feriedagar i skoleåret for elevane. Forskrifta skal vere tilpassa avviklinga av nasjonale prøver. Kravet i § 38 første leddet bokstav c i forvaltningslova om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

Departementet kan gi forskrifter om rammer for dagleg skoletid og for pausar for elevane, og nærmare forskrifter om delinga av opplæringa i skoleåret.

Forskrift til opplæringsloven § 1-4 nytt siste punktum skal lyde, foreslått endring i kursiv:

”I Læreplanverket for Kunnskapsløftet er fag- og timefordelinga fastsett. Tida som går med til eksamen, medrekna eventuell førebuingstid som blir teken frå undervisninga, skal reknast som opplæringstid. Elevar som ikkje blir trekte ut til eksamen, skal ha ordinær opplæring. På Vg3, studieførebuande utdanningsprogram, skal all ordinær opplæring vere gjennomført før

eksamen. Dette gjeld ikkje for Vg3-elevar som følgjer opplæringa i enkeltfag på Vg2 studieførebuande utdanningsprogram.

Presisering i Fag- og timefordelingen, se vedlegg 1 til rundskriv Udir-1-2011 Kunnskapsløftet - fag- og timefordeling og tilbudsstruktur, inntas til slutt i pkt 3.1 Tilbudsstruktur og skal lyde:

Elever på Vg3 i studieforberedende utdanningsprogram vil i siste del av opplæringsåret ha en eksamensperiode uten ordinær opplæring i fagene. I eksamensperioden vil forberedelsestid og tid til eksamen inngå i timetallet slik at totaltimetallet på årstrinnet blir oppfylt. Fag som eleven ikke blir trukket ut i til eksamen, vil kunne få færre timer enn minstetimetallet angir. Kravene til minstetimetallet i disse fagene vil likevel anses oppfylt. Fag som eleven blir trukket ut til eksamen i, vil derimot få noen flere timer enn minstetimetallet. Alle programfag på Vg3 studieforberedende utdanningsprogram skal følge ordningen med 36 uker ordinær opplæring inkludert en egen eksamensperiode også for elever fra andre årstrinn. Elever fra andre årstrinn avslutter ordinær opplæring i programfaget når ordinær opplæringsperiode er avsluttet. Vg3-elever som følger opplæring i enkeltfag på Vg2 studieforberedende utdanningsprogram må følge ordningen for Vg2 for dette faget for å få det minstetimetallet de har krav på.”

4.10. Merknader til lovforslagene

Til opplæringsloven § 3-2 nytt annet ledd:

Nytt annet punktum:

Ved å endre den nedre rammen for hvor mange uker et opplæringsår må vare i Vg3 studieforberedende utdanningsprogram, gis skolene tilstrekkelig rom til å sikre at elevene i Vg3 studieforberedende utdanningsprogram får opplæring over et visst tidsrom også når skoleåret deles i to. Opplæringen i skoleåret på Vg1 og Vg2 studieforberedende utdanningsprogram skal fortsatt være på over minst 38 uker.

Nytt tredje punktum:

Med et nytt tredje punktum blir det klart at opplæringen i skoleåret for Vg3 studieforberedende utdanningsprogram skal skje i to perioder. Først skal det gjennomføres en periode der elevene får ordinær opplæring, deretter starter eksamensperioden. Ordinær opplæring er all opplæring, herunder undervisning, med unntak av eksamen og forberedelsedager i tilknytning til eksamen. Etter eksamensperioden er elevene ferdig med opplæringen.

Nytt fjerde punktum:

Nytt fjerde punktum presiserer at på Vg3 studieforberedende program skal all ordinær opplæring være gjennomført før eksamensperioden begynner.

Til opplæringsloven § 3-2 nytt fjerde ledd:

Endringen innebærer at departementet gis myndighet til å gi forskrifter som nærmere regulerer delingen av opplæringen i skoleåret.

Departementet viser ellers til vurderingene i høringsnotatets punkt 4.